

En tilværelse i radikalt opbrud

Den syriske forfatter Odai al Zoubi skildrer i sine noveller, hvordan liv forandres radikalt som følge af krig. Scenen her er fra Syrien, 2014. En familie løber i gaden under et angreb. Foto: Wikimedia Commons

Hans Henrik Fafner 11.06.2022

NOVELLER FRA SYRIEN // BOGANMELDELSE – Odai al Zoubi benytter antydningens fine kunst til at berette om mennesker, der fortvivlet klynger sig til det velkendte, midt i den syriske borgerkrig. “Det er forunderlig læsning, og for hver novelle gribes man på ny af den menneskelige rådvildhed og desperation i en kaotisk og usikker tid”, skriver Hans Henrik Fafner.

De sneklædte spøgelses rejse. Noveller

Forfatter: Odai al Zoubi

Oversat fra arabisk af June Dahy

Forlaget Silkefyret. 124 sider. Bogen er udkommet.

En slankekur kan sagtens overskygge alt, selv om krigen raser, og der bliver skudt i gaderne. Krigen slår naturligvis mennesker ihjel, og den udgør en konstant fare for dem, der befinder sig midt i den. Men slankekuren er vejen til social accept, et bedre liv, højere selvværd, og på sigt og med lidt held i sprøjten kan den også være døren til et godt ægteskab. Og dermed måske en flugt fra krigen.

”Hun bliver tykkere og tykkere, selvom hun har været på slankekur i ti år,” siger Nada som indgang til en gribende og tankevækkende novelle af den syriske forfatter Odai al Zoubi, som nu udkommer på dansk. Veninderne omkring Nada hyler af grin.

Målet for den spiddende bemærkning er ikke selv tilstede, så man kan tillade sig den løsslupne munterhed på hendes vegne. Ghalia befinder sig dog i lokalet. Hun er en del af kliken, selv svært overvægtig, men vælger at gøre sig usynlig ved at deltage i morskaben. Hun bliver ved med at grine, til alle de andre er faldet ned igen, og dermed undgår hun antydningen af, at bemærkningen lige så godt kunne været møntet på hende. Ghalia skjuler sin personlige desperation bag sit glade gemyt og en uopslidelig venlighed, og hun er aldrig smålig, når det kommer til penge.

[Odai al Zoubi er et godt sted at starte, fordi han på mange måder er så repræsentativ for den nyeste arabiske litteratur, der bliver til i lyset af de dramatiske omvæltninger](#)

Scenen udspiller sig i Damaskus, midt i den syriske borgerkrigs helvede. Journalisten og forfatteren Odai al Zoubi, som har en ph.d. i filosofi og i det daglige forsker i semantik og talehandlingsteori, har skrevet en vidunderligt indsigtfuld samling noveller, der kredser om almenmenneskelige problemer og dilemmaer i en tid, hvor en hel verden går op i flammer. Det er fortællingen om fedtkuglen, der leder efter sig selv, et godt eksempel på.

Krigen ændrer livsmønsteret

For at blive ved eksemplet, giver denne novelle som udgangspunkt et godt indblik i den arabiske verdens normsæt. Den overvægtige Ghalia krymper sig, da en af veninderne praler af sin forlovede med det ungdommelige udseende, den vilde bil og de mange gode forbindelser. Hun ved ikke, om det er et stik af misundelse, der rammer hende, eller om hun føler, at tilværelsen passerer hende forbi uden kærlighed og flirt. For det ligger helt tydeligt i kortene, at med sit udseende kan hun godt glemme alt om at gøre så godt et parti som veninden.

Umiddelbart kan hun kompensere ved at søge ind i venindegruppens relativt trygge fællesskab, og fra tid til anden opsøger hun en anden veninde, Nadine, hvor de sammen foræder sig i søde kager.

Odai al Zoubi. PR foto

Krigen har undermineret hele dette livsmønster, og med dette får Ghalias personlige problemer et helt andet omfang. En fra kliken er datter af en af regimets

generaler, som vil hugge hovedet af alle forrædere, og andre veninder, som på et eller andet plan støtter oprøret mod Bashar al Assads diktatur, er på jagt efter den første og bedste mulighed for at komme bort.

Ghalia, hvis tilværelse altid har været blottet for politik, føler sig strandet, og det bliver ikke bedre af, at også Nadine har fundet en udvej. Hun er på vej til USA, hvor hun vil gifte sig med en midaldrende, lavstammet og halvskaldet mand med dårlige tænder. Manden er villig til at acceptere hende på trods af overvægten, men på den ekstra betingelse at hun begynder at gå med tørklæde og tillægger sig en islamisk levevis. Ghalia ser ikke dette som nogen videre tillokkende udvej og vælger derfor at blive hængende i krigens Damaskus.

Mennesker i overgangsfasen

Det danske bogmarked er ikke videre forvænt med litteratur fra den arabiske verden, så der er velgørende, at **forlaget Silkefyret** nu har sørget for at få denne titel på banen – med støtte fra Det Danske Institut i Damaskus. June Dahy har sørget for at give bogen god medvind med sin yderst kompetente oversættelse. Det forlyder, at forlaget yderligere har to syriske digtsamlinger på vej.

Odai al Zoubi er et godt sted at starte, fordi han på mange måder er så repræsentativ for den nyeste arabiske litteratur, der bliver til i lyset af de dramatiske omvæltninger, denne del af verden har været igennem under det såkaldte arabiske forår. Da oprøret mod Baath-styret i Damaskus begyndte med de første folkelige protester i sommeren 2011, befandt forfatteren sig på et amerikansk universitet. Han havde længe sympatiseret med oppositionen og begyndte at skrive politiske klummer, men allerede samme år fandt han sit udtryk gennem novellen.

Ad denne vej skildrer han de mange forskellige sider af en syrisk tilværelse i radikalt opbrud. Personerne i hans noveller befinder sig ofte i en overgangsfase – på vej fra en verden og en hverdag i ruiner til en ukendt fremtid. Rammen er helt på samme måde udtryk for det omskiftelige, hvad enten novellen udspiller sig på en balkon i Beirut med udsigt over Middelhavet eller et butikscenter i Dubai.

Stilheden og det usagte er et gennemgående træk i hans noveller. Personerne søger at klynge sig til det banale og hverdagsagtige, som under normale omstændigheder kan forekomme både naturligt og rigtigt, men som under krigens omskifteligheder pludselig får karakter af desperation og overlevelse. Det er vanskeligt at sætte ord på sine følelser, når man ikke kender fremtiden eller konsekvenserne, og af den grund forekommer det lettere at holde sig til det velkendte og lade al kommunikation om alt det vanskelige foregå gennem antydninger.

Det er antydningens fine kunst. Og denne litterære elegance er en af de store styrker i hans noveller

Dette står meget klart frem i novellen, der har lagt navn til bogen. Hovedpersonen er til en konference om kvinders rolle i det arabiske forår, og det foregår i den britiske universitetsby Norwich, hvor forfatteren selv har tilbragt en del af studietiden.

Efter konferencens afslutning møder fortælleren tre arabiske kvinder, Dina, som er moderne og vestligt orienteret, syriske Hala med hvidt tørklæde, samt en unavngiven saudiarabisk kvinde i *niqab*. Mens det omgivende britiske samfund markerer Guy Fawkes Night med druk og almindelig tummel i gaderne, prøver novellens personer at få hoved og hale i en samtale om Det Muslimske Broderskab.

Samtalen kommer ikke rigtig ud af stedet. De sædvanlige fraser bliver sagt om de sekulære, nationalisterne, kommunisterne, om jøderne, som har kontrol med verden. Om at deres tyranni er årsag til Guds vrede og hans straf over menneskene, fordi de har forladt deres rene tro. Alt det, man har hørt til hudløshed, og som i den givne situation kan virke som noget velkendt at klynge sig til.

Imens begynder sneen at falde over Norwich. Én siger, at det minder om sneen i Damaskus, ligesom fyrværkeriet giver associationer i en helt anden retning end folkefesten i Norwich. Men drukkenskaben og virkeligheden presser sig på. Det giver påmindelser om hedenske fester, og da snefnuggene lægger sig stadig tættere på de mellemøstlige kvinder, begynder de at ligne spøgelser i en verden, som ikke er deres.

Ganske subtil kritik af styret

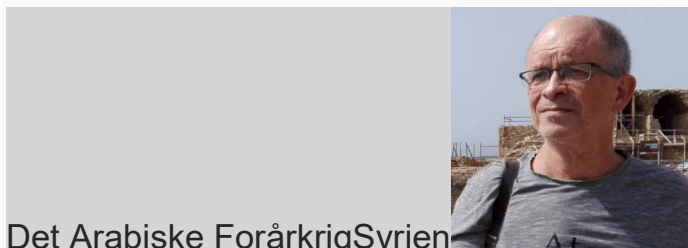
Det er forunderlig læsning, og for hver novelle gribes man på ny af den menneskelige rådvildhed og desperation i en kaotisk og usikker tid.

Det giver stærke påmindelser om Khaled Khalifa, en anden syrisk forfatter der tematisk ligger samme sted som Odai al Zoubi. En af Khalifas romaner, som på engelsk har titlen *No Knives in the Kitchens of This City*, handler om en familie, der i en tidligere tid, men på de samme fortvivlende præmisser, prøver at få tilværelsen til at hænge sammen, mens deres hjemby, Aleppo, gradvist går til grunde. Gennem

hele sit forfatterskab har Khalifa kritiseret styret i Damaskus, og det er derfor ikke så overraskende, at hans bøger er forbudt i hjemlandet.

Odai al Zoubi er tidligere blevet kritiseret for, at han ikke skriver direkte om krigen, og vi hører da heller aldrig om, hvem der kæmper mod hvem. **Han har ingen interesse** i at dokumentere noget, men tager føling med mennesker og hvordan de reagerer og overlever i konflikten. Dermed er hans kritik af styret i Damaskus en hel del mere subtil, end hvad man eksempelvis finder hos Khalifa. Det er antydningens fine kunst. Og denne litterære elegance er en af de store styrker i hans noveller.

Under alle omstændigheder er dette et forfatterskab, vi skal være glade for at se på dansk – for Odai al Zoubi siger en masse vigtige ting, som bliver hængende i bevidstheden.

Det Arabiske ForårkrigSyrien

Hans Henrik Fafner

Hans Henrik Fafner (f. 1957) er journalist med fast base nord for Tel Aviv. Han har gennem de sidste 25 år – bl.a. som korrespondent for Dagbladet Information og sidenhen Weekendavisen – skrevet om Israel og Mellemøsten. Hans omfattende vi